

УДК 378.042

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.16.096-100

ВІЗАВЕР Вікторія Арпадівна –

доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти
Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0094-2770>
e-mail: vizaver.viktoria@gmail.com

ВІЗАВЕР Арпад Дезідерович –

старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти
Закарпатського угорського ім. Ференца Ракоці II,
директор спортивно-оздоровчого центру ім. Зубко Йосипа
ORCID iD: <https://orcid.org/009-0006-2120-3335>
e-mail: vizaver.arpad@kmf.org.ua

РОШИНЕЦЬ Тімея Чобівна –

тренер спортивно-оздоровчого центру ім. Зубко Йосипа
Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-9952-0483>
e-mail: rosinec.timea@kmf.org.ua

ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ: СТРАХУВАННЯ ТА САМОСТРАХУВАННЯ

ВІЗАВЕР Вікторія Арпадівна, ВІЗАВЕР Арпад Дезідерович, РОШИНЕЦЬ Тімея Чобівна.
ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ: СТРАХУВАННЯ ТА САМОСТРАХУВАННЯ

У статті розкрито сутність поняття «основи безпеки», окреслено шляхи формування необхідних навичок у студентів ЗВО щодо дотримання вимог техніки безпеки під час занять фізичними вправами. Розглянуто професійну майстерність викладача у наданні необхідної інформації для студентів по попередженню нещасних випадків під час занять фізичними вправами у самостійних заняттях.

Ключові слова: техніка безпеки, здоров'язберезувальна діяльність, травми, профілактика травматизму, види травм, страхування, самострахування.

VIZAVER Victoria Arpadivna, VIZAVER Arpad Deziderovich, ROSHINETS Timeya Chabivna.
BASIC SAFETY IN PHYSICAL EXERCISE: INSURANCE AND SELF-INSURANCE

The main task of training future specialists is the formation and improvement of professional competencies capable of determining, designing, organizing and modeling the educational process. An important component in this process is caring for the health of those who are engaged in physical culture and sports. It is the prevention of injuries that is considered an integral part of the educational process. This allows the teacher to promote a healthy lifestyle, helps the student to understand the patterns of health formation, and lead a healthy lifestyle. The urgency of this problem is due to the increase in accidents during sports activities and sports competitions. This situation requires specialists to find new, more effective ways to increase the safety of student youth, to raise health and preventive measures to a higher level.

The article reveals the essence of the concept of "safety basics" and outlines ways to form the necessary skills in students of higher education institutions regarding compliance with safety requirements during physical exercise. The professional skills of the teacher in providing the necessary information to students on the prevention of accidents during physical exercises in independent classes are considered.

Having studied the issue of the state of students' awareness of the basics of safety during physical education and sports, both organized and independent, we can confidently say that this problem exists, but it must be approached more responsibly, taking appropriate measures, and implementing the latest health-saving technologies.

Thus, physical education teachers need to take this situation into account, despite the fact that direct contact with students has significantly decreased, find an opportunity to bring the necessary

information on safety techniques during physical education classes to students, and provide them with knowledge, skills, and abilities that will significantly affect this situation. Physical education leaders must teach students the skills of insurance and self-insurance, this is one of the most important elements, especially during independent classes.

Insurance is presented as a set of measures aimed at ensuring the safety of those involved in physical education and sports, and self-insurance is presented as the ability to independently get out of difficult, dangerous situations by stopping the exercise or changing it in order to prevent injuries.

Keywords: *safety techniques, health-preserving activities, injuries, injury prevention, types of injuries, insurance, self-insurance.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Фізична культура являє собою широку сферу творчої діяльності щодо створення фізичної готовності людей до життя (зміцнення здоров'я, розвиток фізичних здібностей, навичок). В особистому плані фізична культура – міра і спосіб всебічного розвитку людини. Отже, фізична культура – це вид культури, який являє собою специфічний процес і результат діяльності людини, засіб і спосіб фізичного удосконалення для виконання громадської діяльності [5].

Використання спортивних занять має здійснюватись у сприятливих санітарно – гігієнічних, матеріально – технічних та науково-педагогічних умовах.

Профілактика травматизму під час занять фізичною культурою і спортом в закладах вищої освіти є однією з важливих задач, яка має бути досягнута, у першу чергу, дотриманням техніки безпеки на заняттях фізичної культури і спорту.

Викладачам фізичного виховання потрібно знати і розуміти, що травматизм легше попередити, чим його виправляти. Тому саме вони мають вести активну роботу з профілактики травматизму, добре знати основні причини і умови, які сприяють виникненню різних травм, ретельно вести та аналізувати можливі тілесні пошкодження під час занять різними видами фізичних вправ, щоб випрацювати міри і заходи по попередженню та ліквідації умов їх виникнення [3].

Головним завданням підготовки майбутніх фахівців – формування та вдосконалення професійних компетенцій, здатних визначати, проектувати, організовувати й моделювати навчальним процесом. Важливим компонентом у цьому процесі виступає піклування про здоров'я тих. Хто займається фізичною культурою і спортом. Саме профілактика травматизму розглядається як невід'ємна складова частина навчального процесу [2]. Що дає змогу викладачу пропагувати здоровий спосіб життя, допомагає студенту усвідомити закономірності формування здоров'я, вести здоровий спосіб життя. Актуальність даної проблеми обумовлена збільшенням нещасних випадків під час

проведення спортивних занять та спортивних змагань. Дана ситуація вимагає від спеціалістів пошук нових, більш ефективних шляхів підвищення безпеки студентської молоді, підняття оздоровчо-профілактичних заходів на більш високий рівень [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час організації освітнього процесу в ЗВО значна увага приділяється техніки безпеки під час проведення тренувальних занять та спортивних змагань. Цьому питанню присвячено багато публікацій вітчизняних науковців. У низці нормативних документів визначаються вимоги, виконання яких забезпечує профілактику травматизму (Ю. Антошків, С. Діденко, Ю. Зайдовий, А. Ковальчук, С. Крошка, О. Микитчик, Д. Оленев, С. Присяжнюк та ін.). На сьогоднішній час в наслідок багатьох суб'єктивних та об'єктивних причин розв'язання вказаної проблеми вимагає додаткових досліджень та впровадження їх в практичну діяльність.

Мета статті – показати роль безпеки занять фізичними вправами: страхування та самострахування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивченням травматизму займається травматологія – наука про походження тіла людини. Вона також вивчає причини виникнення пошкоджень, загальні і місцеві змінення, які здійснюються в організмі під впливом пошкоджувальних факторів, розробляє методи лікування та систему профілактичних заходів.

Травми бувають різні: виробничі, побутові, транспортні, воєнні, спортивні та інші. В даному випадку ми будемо говорити про спортивний травматизм – травми і ушкодження, які отримані під час навчально-тренувальних занять [4].

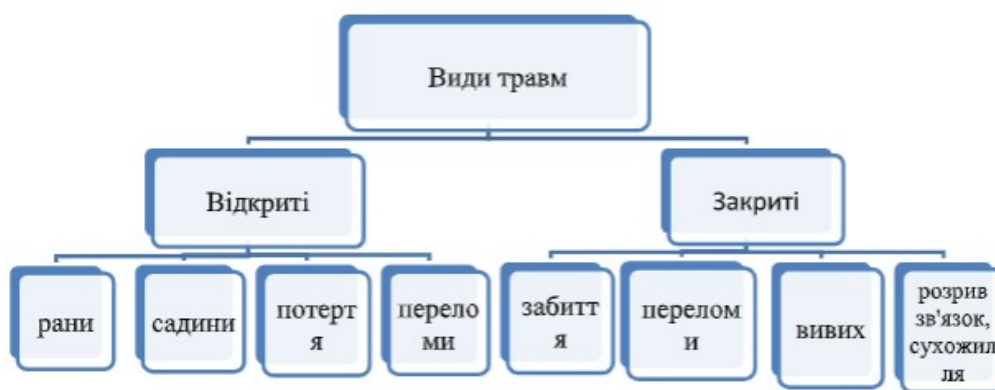
Травми розрізняють за наявністю та відсутністю ушкоджень зовнішніх покривів (відкриті та закриті), за обширністю ушкоджень (мікротравми, мікротравми, політравми), а також за тяжкістю перебігу і впливу на організм (легкі, середні, важкі), що представлено у таблиці 1.

Головними причинами виникнення травм та нещасних випадків під час заняття фізичною культурою і спортом є:

- незадовільний стан, зміст і підготовка місць занять, наявність сторонніх предметів на місці занять;
- нераціональний розклад занять;
- відсутність поступовості у підвищенні навантаження під час навчально – тренувальних занять та після перерви в них;
- допуск до занять без медичного обстеження, хворих, травмованих та після перериву у заняттях;
- відсутність контролю тренера, викладача, під час занять;
- погане опалення, низька температура у спортивних приміщеннях;

- невідповідність розмірів взуття, спеціальне взуття;
- відсутність розминки;
- незадовільна організація занять, перевантаження спортивних залів;
- відсутність, або неправильне і своєчасне страхування;
- перевтома займаючись спортом;
- порушення правил і інструкцій, методичних вказівок;
- слаба обізнаність студентів з правилами техніки безпеки під час проведення спортивних тренувань.

Таблиця 1.

Види травм

Керівники фізичної культури повинні привчити студентів навикам страхування та самострахування, це один із важливіших елементів особливо під час самостійних занять.

Страхування – комплекс заходів, що спрямовані на забезпечення безпеки тих, хто займається фізичною культурою і спортом. Розрізняють страхування індивідуальне і групове. Індивідуальне здійснює викладач або один із тих, що займається. Групове страхування здійснюється двома чи більшою кількістю чоловік, при цьому кожній, хто страхує, розташовується на своєму місці і не має права надіятися на іншого страхувальника.

Самострахування – це здатність самостійно виходити зі скрутних. Небезпечних положень за рахунок припинення вправи або змінення її з метою упередження травм.

На даний час фізичне виховання у більшості ЗВО виведено з обов'язкових дисциплін і проводиться як факультативно або вибірковою дисципліною. Ця ситуація призвела до того, що студенти почали отримувати менше інформації з техніки безпеки під час занять фізичною культурою, особливо

коли заняття проводяться хаотично в індивідуальному порядку. Саме цей фактор призвів до того, що збільшилась кількість отримання травм, особливо не важких під час спортивних занять. Цей факт говорить про те, що немає системної роботи як це було раніше по попередженню і виявленню причин травматизму. Тренери/викладачі, хочуть вони цього чи ні, виявились усуненими від цієї роботи тому що в них немає тісного контакту зі студентами (немає обов'язкових занять з фізичної культури).

Все це і надалі буде мати негативний ефект, ситуація в цьому напрямку буде з кожним роком лише погіршуватись. На нашу думку державі необхідно переглянути дане рішення, повернути фізичну культуру в навчальний процес, як обов'язкову дисципліну. Тоді ситуація буде більш контрольованою, студенти будуть отримувати відповідні знання з техніки безпеки під час спортивних занять і спортивно – масових заходів.

Раніше викладачі перед початком року, при вивченні нового модуля обов'язково проводили інструктаж з техніки безпеки і таким чином до студентів доводилась вся

необхідна інформація. Весь навчальний процес був контрольований спеціалістами в галузі фізичної культури і спорту.

Враховуючи дану ситуацію ми спробували вияснити наскільки студенти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II обізнані з технікою безпеки під час занять фізичними вправами (особливо в індивідуальних заняттях), з яких джерел цю інформацію вони отримують, чи особисто вони звертають увагу на дані вимоги по дотриманню техніки безпеки під час спортивних занять.

Нами було проведено бесіди зі студентами різних курсів (особливо увагу було звернуто на тих студентів, хто займається самостійно), проведено тестове анкетування з включенням питань з техніки безпеки, як організованих, так і індивідуальних занять фізичною культурою і спортом.

Даними заходами ми хотіли з'ясувати, від кого студенти отримують найбільшу інформацію, при яких обставинах. Також нас цікавило чи переживають студенти за своє здоров'я, що вони для цього роблять і якщо до них не було доведено ніякої інформації з техніки безпеки, чи прагнуть вони її самостійно знайти і використовувати набуті знання під час самостійних занять.

Результати дослідження показали, що:

– 76,2 % студентів інформацію з техніки безпеки отримали від викладачів фізичної культури шляхом відвідування факультативних занять та предметів за вибором (вибіркових дисциплін),

– 23,8 % студентів, а це на нашу думку ті які займаються індивідуально ніякої інформації не отримували і не виникало в них бажання ознайомитись самостійно,

– 3,8 % студентів, це ті, які відвідують тренажерний зал і в більшості займаються індивідуально, крім інструкцій з техніки безпеки в тренажерному залі отримували інформацію також через інтернет.

На нашу думку це пов'язано з тим, що вони шукають для себе комплекси вправ (як вільних, так і на тренажерах) для індивідуальних занять, а там часто виставляють до них заходи по попередженню травматизму при використанні тренажерних пристроїв.

В цілому можна говорити про те, що з того часу коли заняття з фізичного виховання в ЗВО стали не обов'язковими студенти стали менше отримувати інформації з техніки безпеки, а в деяких випадках вона зовсім відсутня. Тому особливу увагу необхідно звернути на агітаційну роботу. Потрібно в кожному спортзалі, місцях для проведення спортивних заходів створити куточки з інформацією про техніку безпеки та заходи

по попередженню травматизму, та надання невідкладної допомоги в даних ситуаціях.

Висновки перспективи подальших розвідок напряму. Отже, вивчивши питання стану обізнаності студентів з основами техніки безпеки під час занять фізичною культурою і спортом, як організованих, так і самостійних ми впевнено можемо говорити про те, що дана проблема існує, але до неї треба підходити більш відповідально, проводячи відповідні заходи, впроваджувати новітні технології здоров'язбереження. Таким чином, викладачам фізичного виховання необхідно враховувати дану ситуацію, не дивлячись на те, що безпосередній контакт зі студентами значно скоротився, знаходити можливість довести необхідну інформацію по техніці безпеки під час занять фізичною культурою до займаючи, надати їм знання, вміння і навички які суттєво вплинуть на дану ситуацію.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у детальній розробці і доведення до студентів інструкцій з техніки безпеки під час занять різними видами спорту та вести контроль за експлуатацією і станом спортивних споруд, спортивного обладнання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук А., Зайдовий Ю., Антошків Ю. Техніка безпеки при проведенні занять з фізичної підготовки: посібник. Львів: ЛПБ МНС України, 2015. 238 с.
2. Крошка С. А. Техніка безпеки на заняттях фізичного виховання: мет. Вказівки. Лисичанськ: ЛНУ, 2013. 251 с.
3. Микитчик О. С. Рекомендації з техніки безпеки під час занять різними вибами спорту: навч. посіб. Дніпропетровськ: «Вета», 2015. 111 с.
4. Оленев Д. Г. Діденко С. А. Правила безпеки та профілактика травматизму студентів на заняттях фізичного виховання та спорту: метод. рекомендації. Київ: ДУТ, 2014. 50 с.
5. Присяжнюк С. І. Оленев Д. Г. Курси лекцій з фізичного виховання: навч. посіб. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2015. 420 с.

REFERENCES

1. Koval'chuk, A., Zaydovyy, YU., Antoshkiv, YU. (2015). *Tekhnika bezpeky pry provedenni zanyat' z fizychnoyi pidhotovky*. [Safety techniques when conducting physical training classes]. Lviv.
2. Kroshka, S. A. (2013). *Tekhnika bezpeky na zanyattyakh fizychnoho vykhovannya*. [Safety techniques in physical education classes: methods. Instructions]. Lysychansk.
3. Mykytchyk, O. S. (2015). *Rekomendatsiyi z tekhniky bezpeky pid chas zanyat' riznymy vybamy sportu*. [Recommendations on safety techniques during various types of sports]. Dnipropetrovsk.
4. Olenyev, D. H. Didenko, S. A. (2014). *Pravyla bezpeky ta profilaktyka travmatyzmu studentiv na zanyattyakh fizychnoho vykhovannya ta sportu*.

[Safety rules and prevention of injuries of students in physical education and sports classes]. Kyiv.

5. Prsyazhnyuks, S. I. Olenyev, D. H. (2015). *Kursy leksiy z fizychnoho vykhovannya*. [Lecture courses on physical education]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ВІЗАВЕР Вікторія Арпадівна – доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

ВІЗАВЕР Арпад Дезідерович – старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II, директор спортивно-оздоровчого центру ім. Зубко Йосипа.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

РОШИНЕЦЬ Тімея Чобівна – тренер спортивно-оздоровчого центру ім. Зубко Йосипа Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

VIZAVER Victoria Arpadivna – doctor of Philosophy, senior teacher, of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

VIZAVER Arpad Desiderovych – senior teacher, of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute. director of a sports and recreation center named after Joseph Zubko.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

ROSHINETS Timea Chobovna – trainer of sports and recreation center named after Joseph Zubko Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2025 р.

УДК 781.34.041

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.16.100-105

HUNDARENKO Olena Volodymyrivna –

Doctor of Philosophy, Lecturer at Institute of Medimatics and Cultural Heritage the University of Zilina

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4723-0260>

e-mail: olena.hundarenko@fhv.uniza.sk

TEACHING MORPHOLOGY THROUGH ADVERTISING: WORD FORMATION IN PRACTICE

ГУНДАРЕНКО Олена Володимирівна. ВИКЛАДАННЯ МОРФОЛОГІЇ ЧЕРЕЗ РЕКЛАМУ: ПРОЦЕСИ СЛІВООТВОРЕННЯ НА ПРАКТИЦІ

У статті досліджується, як процеси словотворення функціонують як лінгвістичні інструменти в рекламі, зокрема на платформах соціальних мереж, таких як Facebook, Instagram та TikTok. Спираючись на теоретичні основи морфології та її роль у підтримці життєздатності мови, у статті наголошується, що креативне найменування, слогани та афіксація можуть посилити вплив та запам'ятовуваність рекламних повідомлень.

Ключові слова: морфологія, словотвір, реклама, словоскладання, афіксація, злиття, соціальні мережі, брендинг, лінгвістика, маркетинг.

HUNDARENKO Olena Volodymyrivna. TEACHING MORPHOLOGY THROUGH ADVERTISING: WORD FORMATION IN PRACTICE

The article explores how word formation processes function as linguistic tools in advertising, particularly on social media platforms such as Facebook, Instagram, and TikTok. Drawing on theoretical foundations of morphology and its role in sustaining language vitality, the article emphasizes that creative naming, slogans, and affixation can enhance the impact and memorability of advertising messages.